

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ (ΜΑΤΣΟΥΚΑ) ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΧΟΡΤΟΚΟΠΗ 1963

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ (ΜΑΤΣΟΥΚΑ) ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Πρόληψις είναι πάσα έμφυτος ιδέα, δεισιδαιμονία δε πάσα μέση λέξις, επί καλού μεν σημαίνει ευλάβειαν ή φόβον προς τον Θεόν, επί κακού δε τιμήν, ευλάβειαν και σέβας εκ φόβου και δουλικώς προς τον Θεόν.

Όπως ημείς και οι αρχαίοι πρόγονοι ημών είχαν πλείστας προλήψεις και δεισιδαιμονίας και εξ αυτών περιγράφομεν όσα κατορθώσαμεν να συλλέξωμεν από γέρους και γραίας της Ματσούκας δια να μη εκλείψουσι παντελώς, διότι η νεωτερίζουσα γεννεά τα αγνοεί.

1. Την ημέραν της εορτής του Αγίου Συμεών, 3 Φεβρουαρίου, αι έγγυαι γυναίκαι δεν κλώθουν, δεν ράβουν ίνα μη το γεννηθησόμενον γίνη σημαδικόν
2. Καθόλην την ημέραν της 2ας Φεβρουαρίου μασούν και τρώγουν, διότι πιστεύουν ότι όποιος πεινά τα δύο του Κουντούρ (Φεβρουαρίου), θα πεινά καθ' όλον το έτος «Να 'γλοί εκείνον που πεινά τα δύο του Κουντούρ»
3. Την Μεγάλην Παρασκευήν δεν μαγειρεύουν, ούτε τρώγουν φαγητόν με ξύδι, διότι οι Εβραίοι επότισαν τον Εσταυρωμένον ξύδι και χολήν χωρίς να θέλη.
4. Την Τετάρτην και την Παρασκευήν δεν κόπτουν τους όνυχας των χειρών και των ποδών, διότι το θεωρούν κακόν. Την Κυριακήν δεν λούονται για να μη πέφτουν τα μαλλιά των.
«Την Τρίτ και την Τετράδ τα νύχας μη κόψης την Κερεκήν μη πλύσκεσαι αν θέλης να προκόψης»
5. Το Σάββατον δεν κόπτουν νέο ένδυμα, για να

Δεισιδαιμονίαι και προλήψεις εις την επαρχίαν Ροδοπόλεως (Ματσούκας) – Αντώνιος Παπαδόπουλος, Διδάσκαλος

μην κοπούν αι ημέραι της ζωής εκείνου δια τον οποίον κόπτεται το νέον ένδυμα

6. Το Πάσχα μετά την Εκκλησίαν, όταν αι γυναίκες γυρίζουν στην οικίαν, καίουν τους κορεούς με την λαμπάδα της Αναστάσεως και νομίζουν ότι εντελώς θα καταστραφούν.
7. Εάν χελιδόνι κάνη φωλεά στο σπίτι τινός, το έχουν σημάδι ευτυχίας και ότι κάποιος μακρινός συγγενής ή φίλος θα τους επισκεφθή.
8. Εάν εις την στέγην μιας οικίας φωνάξη χόχορας (γλαυξ, κουκουβάγια) θα συμβή θάνατος ή άλλο κακό στο σπίτι αυτό.
9. Εάν μια κότα μιας οικίας φωνάξη σαν πετεινός, την φονεύουν κόπτοντες την κεφαλήν αυτής επό του κατωφλίου δια να προλάβουν κακόν αναπόφευκτον.
10. Εάν ο πετεινός φωνάξη πριν της 12^{ης} ώρας της νυχτός, πιστεύουν ότι ο καιρός θα μεταβληθή από το χειρότερον εις το καλύτερον και τανάπαλιν
11. Νεόνυμφον έγκυον δεν επιτρέπουσι να ίδη νεκρόν ή να παρευρεθή εις την τέλεσιν του μυστηρίου του γάμου δια να μη πατηθή το νεογνόν εν τη κοιλία.
12. Νεόνυμφον δεν επιτρέπουν να σκουπίζη κατά την πρώτην εβδομάδα του γάμου για να μη στείλει τάχα εις τον Άδη τας ψυχάς των οικείων της.
13. Εις την μητέρα της οποίας απέθανε το πρώτο παιδί, δεν επιτρέπουν να παρακολουθήση

κηδείαν (λείψανον) εις τα νεκροταφεία για να μη βλαφθή.

14. Δεν αφήνουν γάτον να πλησιάση νεκρόν και να πηδήση υπεράνω του νεκρού, ίνα μη μεταβληθή ούτος εις βρυκόλακα.
Κάτι ανάλογον δεισιδαιμονίαν είχαν και οι αρχαίοι, επίστευον ότι όσαι ψυχαί δεν θα περνούσαν την Αχερουσίαν, αι ψυχαί των θα εβρυκόλιαζαν και θα περιεφέροντο εις την γην και θα έκλαιον και θα ωδύροντο κατά τας νύκτας και θα ετυραννούσαν τους ζώντας, και ετιμώρουν πάντα όστις άφηνε νεκρόν άταφον (ίδε 10 στρατηγούς Αθηναίων)
15. Επίστευον ότι οι Τούρκοι ως αβάπτιστοι εβρυκόλιαζαν εν είδη σκύλων και εγύριζαν εις τας οικίας συγγενών και φίλων και ωρύοντο επί 40 ημέρας. Για να μη βγη, επήγαιναν την νύκτα και εσταύρωναν το μνήμα με το σημείο του Σταυρού.
16. Όταν εις την εστίαν συρίζη η φωτιά, έλεγον ότι κάποιος τους κατατρέχει ή τους κακολογεί και έφτυναν εις την εστίαν.
17. Επειδή εξαπλώνουν τον νεκρόν πάντοτε με το κεφάλι προς την δύσιν, δεν εκοιμώντο με το προσκέφαλον προς την δύσιν εκ φόβου μήπως αποθάνωσι.
18. Πιστεύουν ότι όταν βουίζη το δεξιόν αυτί τινός, γίνεται εύφημος λόγος περί αυτού, τουναντίον όταν βουίζη το αριστερόν. Η περί βουίσματος των ώτων δεισιδαιμονία είναι αρχαιοτάτη. Ο Λουκιανός εις τους διαλόγους του, εισάγει την δούλην μιας ετέρας, και λέγει εις τον φίλον της κυρίας της : «Η που, ω Παρμενίων εβόμβει τα ώτα υμίν; αεί

γαρ εμέμνητο». Βέβαια ω Παρμενίων, εβόμβιζαν τα αυτιά σου, διότι η κυρά αδιάκοπα σε ενεθυμείτο.

19. Όταν παίζει το φρύδι του δεξιού ματιού, πιστεύουν ότι θα πάρουν μια καλή είδηση ή γράμμα από αγαπημένο πρόσωπο, τουναντίον όταν παίζει το αριστερόν, και η δεισιδαιμονία αυτή είναι αρχαιοτάτη διότι και ο βοσκός του Θεοκρίτου (εις τα Ειδύλ. 111-37) λέγει : «Άλλεται ο οφθαλμός μου ο δεξιός, ήρα γ' ιδησώ αυτόν;»
20. Εάν τις παρνησθή, λένουν ότι τον ενθυμούνται οι οικείοι του ή κάποιος φίλος του. Και ο παρμός κατά την αρχαιότητα εδήλου αίσιον τέλος διανοήματος και καλής πράξεως. Και η Πηνελόπη (του Ομήρου) ακούσασα τον παρμόν του Τηλέμαχου αναφωνεί : « Ουχ οράας ο μοι υιός επέπταρε πάσιν έπεσιν» (Ομ. Οδ. Ρ.545). Όταν παρνίζεται κάποιος, τον επιφωνούν, όλο γεια-γεια σου. Οι δε παλαιοί «Ζευ σώσον».
21. Όταν κάποιος παρνησθή την βραδυά της Τυρινής, ξεσχίζει ολίγον το έμπροσθεν του χιτώνος του και το ρίπτει μακράν διότι πιστεύουν ότι θα απομακρύνουν την ψυχήν των αποθανόντων, οίτινες τον άρπαξαν από εκεί.
22. Όπως παντού στην Ελλάδα έτσι και στην Ματσούκα την Τρίτην την θεωρούσαν αποφράδα και δεν επεχείρουν ουδεμίαν επικερδή εργασίαν. Την θεωρούσαν ημέραν αποφράδα.
23. Όταν πρωί έβγαιναν από το σπίτι, προσπαθούσαν να μην αποντήσουν καθ' οδόν ως πρώτον άνθρωπον κακής φήμης, ή ανεπιθύμητον ίνα μη πάθωσι κακόν τι ή επέστρεφον εις το σπίτι. Αν δε απαντούσαν λαγόν ή όφιν τότε

αφεύκτως τους ανέμενε κακόν τι και εσταυροκοπούν το και έλεγον το Πάτερ ημών, Κύριε Ιησού Χριστέ.

24. Όταν κάποιος έβγαινε ενωρίς από το σπίτι είτε για ταξίδι είτε για προξενειά, επ' ουδενί λόγω έπρεπε να γυρίση πίσω για να μη αποτύχη.
25. Επίστευον ότι όταν πέφτη χάλαζα και ένα πρωτικάρ (πρωτότοκον) αγόρι φάγη μερικούς κόκκους χαλάζης, παύη αύτη.
26. Εάν τις ιδή για πρώτη φορά την άνοιξιν αρνί, πιστεύουν ότι καθ' όλον το θέρος θα αγαπά να κοιμάται, τουναντίον αν ιδή κατσίκι (ερίφιον)
27. Εάν ποντικός καταστρέψη ενδύματα ή άλλην τινά ζημίαν, λέγουν ότι κάτι εκλάπη εκ της οικίας.
28. Πιστεύουν ότι, εάν ρίζη κατά γης άλας και δεν το μαζέψη, ή δεν χύσει νερό να λυώση, τότε ο Θεός θα τον καταδικάση να το συνάξη με τις βλεφαρίδες του ή με την γλώσσαν.
29. Εάν εις το μέσον κυαθίσκου του καφέ υπάρχη πομφόλης (φούσκα) λέγουν ότι ο πίνων τον καφέ έχει φίλον πιστόν και αγαπητόν, εάν δε η φούσκα είναι εις την άκραν έχει φίλας.
30. Όταν το πόδι τινός μουδιάση, τότε πρέπει να πτύση τρις εις τον πόδα και να παραπέμψη το μούδιασμα στην έγκυον λέγοντας: «Σην βαριασμέντσαν να πας»
31. Αν η ζώνη τινός αυτομάτως λυθή, πιστεύουν ότι κάποια έγκυος έτεκε παιδίον εκ των οικείων.

32. Αν ακουσίως χυθή από φιάλην οίνος, λέγουν ότι θα έχει καλό, αν δε ούζο, κακό και χύνουν νερό για να λιγοστεύη το κακό.
33. Όταν ακουσίως φορούσιν ανάποδα (εξαπές) την κάλτσαν ή το ένδυμά τους, λέγουν ότι αι επιχειρήσεις των θα πάνε καλά.
34. Όταν νυκτώση δεν δίδουν φωτιά σε κανένα έξω από το σπίτι, το έχουν για κακό
35. Όταν νυκτώση δεν δίδουν άλας ή ξύδι σε κανένα εκτός της οικίας διότι είναι κακό δια τους οικίους.
36. Όταν η παλάμη τινός κνήθεται λέγουν, εάν μεν είναι το δεξιόν θα λάβη χρήματα, αν το αριστερόν, θα δώση.
37. Όταν ο ήλιος βασιλέψη μέσα σε σύννεφα, πιστεύουν ότι θα βρέξη στα κοντά.
38. Όταν τα βόδια μυκάνται και χοροπηδούν ασκόπως, όταν τα πουλιά λαλούν πολύ, όταν οι σκύλοι κατρακυλούν κατά γης και όταν οι γάτες νίβονται, και περνούν το πόδι τους πάνω από τα ώτα τους, λέγουν ότι θα αλλάξη ο καιρός, θα βρέξη ή θα χιονίση.
39. Εάν εις τον γάμον τινός βρέξη, λέγουν ότι οι νεόνυμφοι έγλυφον το τηγάνι ή την χύτραν – ήσαν «ληχνιάρ»
40. Εάν εις μίαν οικίαν υπάρχη λεχώ, επί πολλάς ημέρας οι σπιτικοί προσπαθούσι να έρχωνται εις το σπίτι πριν βασιλέψη ο ήλιος, πριν προφθάσουν να βγουν οι απ' εμάς καλλίων (οι μάγισσες). Εάν δε ξένος έλθη μετά το

ηλιοβασίλεμα, τον υποχρεώνουν να αγγίση τα παρακαμιά της εστίας ή τον κρεμάσθεν της εστίας (παίρνοντας τρόπον τινά την άδειαν της Θεάς Εστίας) και έπειτα πλησιάζει το βρέφος, το πύει τρις και το εύχεται παν καλόν και αγαθόν.

41. Εάν εις γονείς τινάς δεν στέκουν παιδιά, τότε καταφεύγουν εις πλείστας δειδιδαιμονίας. Αφήνουν τον πρώτο ανάδοχον και βαπτίζει άλλος. Η μαμμή μόλις γεννηθή δεύτερον, το τοποθετεί έξω της θύρας και ο πρώτος που θα το εύρη, υποχρεούται να το βαπτίση. Αν πάλιν το παιδί πεθάνη, τότε η λεχώ, υποχρεούται να γεννήση εις ξένον σπίτι, όπου μαζεύονται και άλλες γυναίκες και μία εξ' αυτών αρπάζει το νεογέννητον, το θέτει εις την εμπροσθέλα (φοτάν) της και γυρίζοντας μέσα στο δωμάτιο, φωνάζει : «παιδίν πουλώ» και μία άλλη εκ των παρευρισκομένων το αγοράζει με ασημένια χρήματα και το δίδει εις την μητέρα του με την ευχήν να ζήση να γεράση.
42. Κόπτουν μετά την γένναν την τσίπαν (τον ομφάλιον λώρον) και ο κάμνουν φυλακτόν διότι πιστεύουν ότι το προφυλάγει από πολλά κακά και κυρίως την βασκανίαν.
43. Όταν το παιδί έχει δύο κορυφές, λέγουν ότι θα φάη ξένο βιο ή θα στεφανωθεί δύο φορές.
44. Εάν τις έχη τον δεύτερον δάκτυλον του ποδός μακρύτερον του πρώτου, λέγουν ότι θα χηρέψη, του μεν ανδρός ότι θα αποθάνη η γυνή της δε γυναικός ο άνδρας. Και εάν και των δύο συζύγων είναι όμοια, θα ζήσουν και θα πεθάνουν μαζί ή μέσα σε ένα έτος.

45. Εάν παιδίον τη βασκαθή και καταλάβουν οι γονείς ποίοι το εβάσκαναν, παίρνουν ένα κομμάτι από τα ρούχα του και θυμιάζουν το παιδί ή καλούσι τον Ιερέα και διαβάζει την ευχήν της βασκανίας του Μεγ. Βασιλείου, ή καλούν κάποια γραίαν που ξέρει να γητεύη. Γητέματα υπάρχουν διαφόρων ειδών, με άλας, με νερό, με θυμίαμα, με κανδήλαν, με βελόνην κλπ. Τα δε τροπάρια (????) μεταδίδονται από άνδρα σε γυναίκα και τανάπαλιν δια να μην χάσουν την μαγικήν των δύναμιν.
46. Εάν κάποιος ίδη κάτι ωραίον και εξαιρετικόν, είτε παιδίον είτε ζών, είτε και άψυχον ακόμη, οφείλει να το πτύση και να πει φτου να μη ματιαχθή.
47. Όταν κάποιος τρομάξη, πτύει τον κόρφο του ίνα συνέλθη από τον φόβον
48. Όταν κόβουν τα νύχια των χειρών και των ποδιών των μαζεύουν τα αποκόμματα και τα θέτουν μέσα εις μίαν οπήν, το έχουν σε καλό και την Δευτέραν παρουσίαν θα τα βρουν ευκολότερα.
49. Όταν βγάζουν το δόντι τους το ρίχνουν εις την στέγην και λέγουν: «Να κορώνα το σαπεμένον και δως με σιδερένιον».
50. Το Ουράνιον Τόξον το λένε Ταραήλ ή Παναΐας Ζωνάρ και πιστεύουν ότι, αν ένα παιδί διέλθη από κάτω, μεταβάλλεται, εάν μεν είναι αγόρι σε κορίτσι και τανάπαλιν.
51. Πολλοί κάθε πρωί τον Μάϊον τρώγουν κάτι για να μην τους νικήση ο κούκος ή όπως τον λένε ο Πλούτων.

52. Δεν αφήνουν την εμπροστιάν (πυροστιά) επάνω στην φωτιά για να μη βράση ο διάβολος το φαγητό του και μόλις κατεβάσουν το σκεύος του φαγητού, βάζουν επάνω την μασιά ή άλλο τι σκεύος.
53. Δεν αφήνουν το νερό να κοχλάζη για να μην πληθαίνουν οι Τούρκοι, το δε αντίθετον έλεγαν οι Τούρκοι..
54. Όταν στην πυροστιά υπάρχουν πολλές σπίθες, τότε λένε ότι θα αλλάξει ο καιρός.
55. Δεν αφήνουν την πυροστιά να στέκεται στα πόδια αλλά πλάγια για να μην ψήνουν οι διαβόλοι το φαγητό τους.
56. Όταν κόπτουν ψωμί ή αρχίζουν κάποιαν εργασίαν, κάνουν το σημείον του Σταυρού.
57. Όταν πίπτη από το στόμα ή το χέρι τρώγοντας το ψωμί, λένε ότι κάποιος πεινά,
58. Όταν κινείται το τραπέζι λένε ότι κάποιος πεινά ή κάποιος ξένος θα έλθη.
59. Όταν την ώρα που τρώνε στο τραπέζι έλθη κάποιος ξένος, του λένε «η πεθερά σου σ' αγαπά» και τον προσφέρουν φαγητόν, η δε άρνησίς του θεωρείται εχθρική.
60. Ποτέ δεν αναφέρουν το όνομα Μάϊσα (μάγισσα) αλλά λένε : «Οι απ' εμάς καλλίων» δια να μην θυμώσουν και τους βλάψουν.
61. Όταν γίνεται κηδεία και περνά από το σπίτι που έχουν παιδί κάτω του ενός έτους, το σηκώνουν ψηλά στα χέρια τους για να μη

πατηθή το παιδί.

62. Αν πέση τις τυχαίως, πιστεύουν ότι επάτησε επάνω στο τραπέζι των μαγισσών και οι μάγισσες τον έσπρωξαν και έπεσε και δια να τας εξιλεώσουν, θυσιάζουν ένα αυγό καρφωμένον εις ένα αδράχτι το οποίον αδράχτι καρφώνουν στην θέσιν όπου έπεσε το παιδί ή τις άλλος.
63. Μαζεύουν τα λουλούδια του Επιταφίου την Μεγάλη Παρασκευήν και όταν βασκαθή ή αρρωστήσει κάποιος τον θυμιάζουν με αυτά.
64. Την νύκτα της Πρωτοχρονιάς τα μεσάνυκτα πηγαίνουν στις βρύσες, κάνουν το σημείο του Σταυρού με βούτυρον και παίρνουν νερό «το Καλαντόνερον» και το πρωί νίβονται και πλένονται με αυτό, το έχουν σε καλό ότι φέρνει τύχη στα αγόρια και τα κορίτσια.
65. Πας ξένος εισερχόμενος σε ξένο σπίτι για πρώτη φορά, οφείλει να βάλη το δεξί πόδι, το έχουν σε καλό.
66. Εάν τυχαίως πέση επάνω σε κάποιον τσινέα (κουτσελιά) διερχομένου πτηνού, ο άνθρωπος εκείνος θεωρείται τυχερός.
67. Εάν συνταντήσουν την άνοιξιν χελιδόνι για πρώτη φορά, το έχουν καλό σημάδι, εάν είναι εις ηλικίαν γάμου, πιστεύουν ότι θα τους έρθη προξενιά.
68. Εάν την νύκτα ουρλιάζει σκύλος, πιστεύουν ότι κάποιος εκ των συγγενών θα αποθάνη. Διά

να προλάβουν το κακό αμέσως, αναποδογυρίζουν ένα τσαρούχι ή παπούτσι λέγοντας : «κωφόν τ' ωτίν πα κουάτο»

69. Το Δωδεκαήμερο δεν ρίχνουν την στάκτην της θερμάστρας ή του χωνού έξω, δια να μη φύγη η ευλογία του σπιτιού και σε πολλά μέρη την φυλάγουν και κάνουν κατενήν (αλυσσίβα) και με αυτήν πλένονται.
70. Την νύκτα δεν ουρούν κάτω από την στέγην του σπιτιού διότι πιστεύουν ότι εκεί συνεδριάζουν οι διάβολοι (οι απ' εμάς καλλίων) δια να μην πάθη ο ουρών κακόν τι. Και αν αναγκασθή τις να ουρήση κατ' ανάγκην, οφείλει να πτύση τρεις φορές.
71. Δεν σκαλίζουν την στάκτη του μαγκαλιού με την μασιά διότι τούτο φέρνει φτώχεια.
72. Αν χυθή καφές πιστεύουν ότι εκείνος που τον προσφέρουν θα πάρη χρήματα.
73. Το περίσσευμα του κρασιού που περισσεύει από τους νεόνυμφους κατά την στέψιν το πίνουν τα παρευρισκόμενα κορίτσια για να παντρευθούν σύντομα.
74. Όταν μπαίνει η νύμφη στο σπίτι του γαμβρού μετά την στέψιν, βάζουν εμπρός εις την θύραν ένα χαλκόν (καζανάκι) και ο γαμβρός το σημαδεύει με μαχαίρι που κρατεί και το σκεύος εκείνο γίνεται αναφαίρετον κτήμα της νύμφης έστω και αν διαζευχθή.
75. Όταν δεν υπάρχει δρόμος και περνά κανείς πάνω από τα πόδια ενός άλλου ξαπλωμένου ή κοιμωμένου, τον υποχρεώνουν να ξαναπεράση, δια να μη δεθή ο ανδρισμός.

76. Όταν κόβουν για πρώτη φορά τα νύχια του μωρού, βάζουν το χέρι του στην τσέπη του πατέρα του για να μη γίνη αργότερα κλέφτης. Τα δε μαλλιά του δεν κόβουν πλην συμπλήρωση το έτος της ηλικίας του για να μη χαθή το λάδι του χρίσματος, και τα θέτουν εντός ενός σακκιδίου και κάτω από βαριά πέτρα για να μη πατηθούν.
77. Όταν ένα μικρό παιδί περπατή με τα τέσσερα λέγουν ότι κάποιος ξένος θα 'ρθή
78. Αν ποντικός πέση σε σκεύος περιέχον γάλα ή τι άλλο υγρόν, αφού το ξεπλύνουν καλά, φωνάζουν τον Ιερέα και το ευχιάζει, ή εν ελλείψει Ιερέως με αγιασμόν των Φώτων από τον οποίον κρατεί κάθε οικογένεια στο Εικονοστάσι.
79. Θεωρείται γρουσουζιά αν κανείς κάθεται με σταυρωμένα χέρια ή συμπλεγμένα δάκτυλα ή θέτει τα δύο χέρια του ανάμεσα στα σκέλη του.
80. Όταν δίδουν σαπούνι σε κάποιον άλλον και ο δεχόμενος αυτό, το παίρνει με την παλάμη ανάποδα, ή το αφήνει καταγής και από εκεί το παίρνει δια να μη μαλώσουν.
81. Την Μεγάλη Παρασκευήν εκτός των άλλων δεισιδαιμονιών που αναφέραμε, δεν καρφώνουν καρφί τάχα να μην καρφώσουν τον Χριστόν.
82. Όταν ένας ανεπιθύμητος δεν εννοεί να φύγη, αναποδογυρίζουν τα παπούτσια που έχει βγάλη, ή ρίχνουν αλάτι οπίσω του ή αναποδογυρίζουν την σκούπα.

83. Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, τα εις ώραν γάμου κορίτσια, προ της κατακλίσεως των σταυρώνουν τρεις φορές με την παλάμην ορθίαν το μαξιλάρι δια να ιδούν καλό όνειρο και την τύχη των.
84. Όταν φέρνουν κάποιον νερόν χωρίς να το ζητήση δεν το επιστρέφουν έστω και αν δεν διψούν παρά πίνουν έστω και ολίγον δια να μη γυρίση πίσω η τύχη τους.
85. Όταν συζητούν για αρρώστια, τραβούν τα αυτιά των παρευρισκομένων παιδιών και έτσι αυτά δεν διατρέχουν κίνδυνον να πάθουν τα ίδια.
86. Δια να διαλυθή η ομίχλη, συνήθης εις τα μέρη εκείνα, εκτυπούσαν την γην με βέργες και έλεγαν : «Δύσα – δύσα, έπαρ τα παλαίμπαλας κι' οφύγον, έρτε ο ποπάς με τον Σταυρόν και ο Διάβολος με το καμάκ, ο είνας θα σταυρώντσε και ο άλλος θα καρφώντσε».
87. Όταν το φεγγάρι ήταν κόκκινο, έλεγαν ότι γίνεται πόλεμος κάπου και εσταυροκοπούντο.
88. Την 1^η Φεβρουαρίου την ωνόμαζαν ημέραν του Σκωλεκού και έκαμνον αγιασμόν στα χωράφια.
89. Την 24^η Ιουνίου του Αγίου Ιωάννου, την έλεγαν «Αελουτρουπί», επίστευον ότι αυτήν την ημέραν ο ήλιος κάνει τρεις απότομες στροφές και μακάριος όποιος τα έβλεπε.
90. Την ημέραν της Πεντηκοστής την ωνόμαζαν του πεντικού και έβγαιναν στα χωράφια και με κλαδιά καρυδιάς έφραζαν τα σύνορα των χωραφιών δια να μην μπορούν να έμβουν οι αρουραίοι.

91. Την ημέρα του Αγίου Πνεύματος δεν κοιμώντο δια να μη φύγη το πνεύμα τους.
92. Επίστευον ότι η ψυχή του αποθανόντος επί τρεις ημέρας περιφέρεται εντός της οικίας και δια να μη προσκρούση εις τα έπιπλα και τους τοίχους ήναπταν κεριά στην μέσην της οικίας στο μεσοχώμ.
93. Όταν έβγαζαν κλώσσαν, εζωγράφιζαν με κάρβουνο τα αυγά για να βγουν πλουμιστά (παρδαλά) νοσάκια (πουλάκια).
94. Επίστευον ότι εάν ο θάλαμος του αυγού ήτο στα πλάγια, θα έβγαине θηλυκό, αν ήτο στον πάτο τότε αρσενικόν.

Πολλά εκ των δεισιδαιμονιών αυτών είχαν κάποιαν υγιεινήν ή επιστημονικήν βάσιν βγαλμένην από την παρακολούθησιν των υγιεινών και φυσικών νόμων.

Στι χορτομασίγ γαργιέ τ' 20-6-03

Ματσούκας

ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ (Καλαντάρτζ)

Ωνομάζετο δε έτσι από τις καλένδες. Κατ' αυτόν τον μήνα εγίνοντο τα μαμογέρια. Νέοι και πολλές φορές και γέροντες, ενδύοντο παλαιά ρούχα, κρεμούσαν κώδωνας και εσκέπαζον το πρόσωπο με μουτσούνες (μορμολύκεια) ή στορέας ή φορούσαν φουστανέλες (Καπή-Κιοϊ και Λιβερά) ή εγίνοντο διώκται των λαθρεμπόρων καπνού, και επεδίδοντο εις ομηρικός μάχας, πολύ διασκεδαστικός. Κατήρχοντο εις την Υποδιοίκησιν και εχόρευον και (εν τέλλει) εφιλοδωρούντο από τας Αρχάς και τους καταστηματαρχας. Όταν δε ο καιρός ήτο ευνοϊκός, περιήρχοντο και τα γειτονικά χωριά. Αι εισπράξεις εν μέρος διετίθετο δια το Σχολείον και τα ολιγώτερα εις κοινήν διασκέδασιν εις το μοναδικόν καφενείον του χωρίου μέχρι πρωΐας και πολλάκις μέχρις εσπέρας της επομένης.

Την ημέραν της παραμονής των Φώτων, - .... το δείπνον εξάπαντος νηστήσιμον - ήναπτον κηρία δια τους αποθανόντας γονείς, τέκνα, αναδόχους, συγγενείς και κάθε σπίτι εφογγοβολούσε. Η

φωτοχυσία αυτή εγίνετο δια τους τεθνεώτας, είδος σπονδής.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ (Κούντουρος)

Κατά τον μήναν αυτόν, επίστευον ότι επτά λόχες θερμότητες φούρνου εισέδυσον εις την κρύαν γην και άρχιζαν να λιώνουν τα χιόνια εις απάνεμα μέρη. Πολλάκις τον έλεγαν χλευαστικώς και «Κούτσουρον» διότι έχει 28-29 ημέρας.

ΜΑΡΤΙΟΣ (Μαρτζ)

Κατά τον μήνα αυτόν ήρχιζαν αι γεωργικαί εργασίαι εις τα χαμηλότερα μέρη (τα χαμελασέας – τα ποταμέας). Και επειδή πολλάκις έκανε απότομα κρύα και γιαυτό τον έλεγαν και πασσαλοκάφτεν ή εφέκεν ο Μαρτζ τα παλαλάτ και εχτέθεν η γραία αιγίδια.

Η 25ης Μαρτίου εορτάζετο μεγαλοπρεπέστατα ως ημέρα θρησκευτική και εν των κρυφώ ως εθνική.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ (Απρίλιτζ)

Κατά τον μήναν αυτόν έβγαζον τα κατοικίδια ζώα εις τας κοντινάς εξοχάς (μεζιρέδες) όπου κάθε σχεδόν οικογένεια είχε και οικίσκον ή καλύβην και μάνδραν. Επίσης αι γεωργικαί εργασίαι ευρίσκοντο εις πλήρη έκτασιν. Την 23^η του μηνός, εορτήν του Αγίου Γεωργίου, έπαυσε πάσα εργασία και ήτο ημέρα χαράς και διασκεδάσεων με χορούς και τραγούδι. Στην εορτήν αυτήν ελάμβανον μέρος και οι γείτονες Τούρκοι, άνδρες και γυναίκες.

ΜΑΪΟΣ (Καλομηνάς)

Λίαν πρωί της 1^{ης} του Καλομηνά, ελάμβανον άρτον, φυλαχθέντα από την Μεγάλη Πέμπτην και έπιναν γάλα, έβγαζαν τα ζώα από την μάνδραν και τα οδηγούσαν στην βοσκήν, αφού τα εστόλιζαν με πολύχρωμες ταινίες (τραχολίδια) και με κουδούνια και τα «ελαλούσαν» τα οδηγούσαν με βέργες από ανθισμένες αγριοροδιές ή όπως ελέγοντο μασούρας.

Εκτός της εορτήστων Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, εορτάζεται και ο Άγιος Χριστόφορος.

ΙΟΥΝΙΟΣ (Κερασινός)

Ωνομάζεται ούτω διότι ωρίμαζον τα κεράσια και στις 15 του μηνός αυτού οι κτηνοτρόφοι ανήρχοντο εις τα υψηλά οροπέδια διότι έλυωναν τα χιόνια. Εκτός των εορτών του Πέτρου και Παύλου, εορτάζεται και η εορτή του Αγίου Ονουφρίου (12 Ιουνίου) και του Αγίου Ιωάννου (24 Ιουνίου).

ΙΟΥΛΙΟΣ (Θερνός)

Ωνομάζεται ούτω διότι ήρχιζε το θέρος των σιταριών και των χόρτων. Εορταί, της Αγίας Κυριακής (7 Ιουλίου), της Αγίας Μαρίνης (17 Ιουλίου), της Αγίας Παρασκευής (26 Ιουλίου), του Προφήτου Ηλίου (20 Ιουλίου), του Αγίου Παντελεήμονος (27 Ιουλίου). Των αγίων αυτών παρεκκλήσια ευρίσκοντο εις τα διάφορα Παρχάρια των διαφόρων χωρίων και εγίνοντο τοπικάί πανηγύρεις εις ας ελάμβανον μέρος και οι Τούρκοι, αι δε Αρχαί έστελλον και Χωροφύλακας, δια την τάξιν και ασφάλειαν των πανηγυριζόντων. Εις τα πανηγύρια αυτά προσήρχοντο και πωληταί τροφίμων, παστών οψαριών, φρούτων και οινοπνευματωδών ποτών και άρτων. Δεν έλειπον και τα ψητά και τα κρέατα (τα ορμάν κεπαπί) και ιδού πως εγίνετο το ορμάν κεπαπί : Έσκαβαν ένα λάκκον αρκετά βαθύν και έκαιον μέσα σχίζες από έλατα εως ότου εκοκκίνηζον εψήνοντο τα τοιχώματα του λάκκου, κατόπιν έθετον εις την βάσιν του λάκκου ένα ταψί (σινίν) και εκρεμούσαν το έτοιμον σφαχτό. Κατόπιν έκλειον ερμητικώς τον λάκκον, και ύστερα από 2-3 ώρας το έβγαζαν και το πωλούσαν ως μεζέ εις τους διασκεδάζοντας. Το προϊόν της πωλήσεως ως επί το πλείστον περιέρχετο εις την Εκκλησίαν και εκείθεν εις το Σχολείον. Το σφαχτό προήρχετο από τα τάματα ή δωρεάς των κτηνοτρόφων Ελλήνων και Τούρκων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κατά τον μήνα τούτον, αλώνιζαν τα σιτηρά και έκαμναν ψωμί και τρώγοντας έλεγαν «νεν ψωμί νεν καρδίαν» (νέον ψωμί νέα καρδία). Κατά την εορτήν του δεκαπενταύγουστου εγένετο η εορτή τα' Αεσερί στο όρος Θήχης. Εκεί ήρχοντο προσκυνηταί από διάφορες περιοχές, Αρδάσσης, Πλατάνων, ...Θοανίας, Ματσούκας και Κρώμνης και ενταύθα εγένετε μία εμποροπανήγυρις μοναδική εις τον Πόντον. Ενταύφθα εύβρισκες από όλα τα είδη των διαφόρων Επαρχιών από τα πλέον ευτελή ως τα πλέον ακριβά, ήτοι ζάβας (ψεύτικα δαχτυλίδια), κοβλάκια, χαβάνας έως χαλιά, χαβλία, πανία και χαλκωματικά.

Στα προπολεμικά χρόνια, αι συναλλαγαί και η συναδέλφωσις ήσαν ιδεώδη, έβλεπες Τούρκους και Έλληνας να συνδιασκεδάζουν, να χορεύουν άνδρες και γυναίκες χωρίς τον φερετζέ παιδία τουρκόπουλα και ελληνόπουλα να παίζουν τσιαλτίκαν κυνηγητό και να κατρακυλούν στις πλαγιές του όρους σαν αρνάκια. Είδα Τούρκους να νοσταλγούν την εποχήν εκείνην και να καταρώνται τους Νεοτούρκους οι οποίοι εδηλητηρίασαν τας αδελφικάς σχέσεις των κατοίκων, με τα κηρύγματα της αλληλοεξοντώσεως. Αι Αρχαί της Αργυρουπόλεως και της Ματσούκας, έστελλον χωροφύλακες και άνα Αξιωματικόν (Μιλλιαζίμην) προς επιτήρησιν της τάξεως – αλλά σπανίως έκαμναν χρήσιν της υπηρεσίας των – έτρωγαν και έπιναν εις βάρος των διασκεδαζόντων περιερχόμενοι τα τραπέζια των πανηγυριζόντων.

Μετά το τέλος της πανηγύρεως, προς το βράδυ, ολόκληρον το όρος εσείετο από τους πυροβολισμούς και ο καπνός της πυρίτιδος εσκέπαζε σαν ομίχλη το έρημον πλέον εκκλησάκι τ' Αεσερί.

Την επομένην, ημείς οι βουκάλοι πρωί πρωί ετρέχαμεν να ψάξωμεν τον τόπον της πανηγύρεως και τι δεν ευρίσκαμεν εκεί, δεκάρες, γροσσάκια, μετζήτια και δαχτυλίδια ψεύτικα, χάντρες και σκουλαρίκια, μπουκάλια άδεια και κάπου-κάπου και γεμάτα άτινα αδειάζαμε απνευστί και το βράδυ μας περιμάζευαν με ένα καλό περτάχι και το δυσάρεστον

ήτο, παν ότι μαζεύαμε, μας το έπαιρναν και μεις μέναμεν με τον πονοκέφαλον και την κούρασην.

Άλλη εορτή ή το η 6^η Αυγούστου και η 29 ημέρα νηστείας. Έλεγαν επάτεσα στον Αύγουστον και στη χιονί την άκραν.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ (Σταυρίτες)

Τον μήναν αυτόν τον έλεγαν Σταυρίτεν, από την εορτήν του Σταυρού και εθεωρείτο ως αρχή του χρόνου «Στάμαν Σταυρίτα ίδα σε καλόν να εν ιδέας». Τον πρώτον που συναντούσαν την ημέραν της 1^{ης} Σεπτεμβρίου τον σημάδευαν και εάν η χρονιά των επήγαινε καλά τον υποχρέωναν να ξαναφανή την επομένην 1^{ην} Σεπτεμβρίου. Το εναντίον, όταν η χρονιά είχεν ατυχίες τότε τον άλλαζαν με άλλον. Εορτές εκτός του Σταυρού 14 Σεπτεμβρίου είχαν τα γενέθλια της Παναγίας, του Αγίου Φωκά (22 Σεπτεμβρίου) όπου υπήρχε Εκκλησία.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ (Τρυγομηνάς)

Ωνομάζετο ούτω, διότι εδώ στην Ματσούκαν άρχιζε ο τρύγος όταν υπήρχον κλήματα τα οποία αργότερα κατεστράφησαν λόγω της φυλλοξήρας (ευρέθησαν πίθοι με κρασί και κούρβουλα στην Δανείαχαν κι' αλλού.

Σ' αυτόν τον μήνα κατέβαιναν τα ποίμνια και αι αγέλαι από τα παρχάρια άλλα μεν στους Μεζιρέδες και άλλα στα χωρία και εσταυλίζοντο τα χωράφια προς λίπανσιν μέχρις ότου χιονίση.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (Αεργίτες)

Κατά τον μήναν τούτον, ετελείωναν όλα σχεδόν αι γεωργικαί εργασίαι και επακολουθούσαν ημέραι αεργίας και εξ αυτού αεργίτες. Οι Τούρκοι τον έλεγαν Αβαράν. Άλλοι λέγουν από το Άγιος Γεώργιος (3 Νοεμβρίου) μάλλον απίθανον. Σχεδόν όλη η Ροδόπολις ήτο σκεπασμένη με χιόνια.

Εορταί τοπικαί, του Αγίου Ακινδύνου (Χορτοκόπι Νάος Καθολικός), των Ασωμάτων (8 Νοεμβρίου), τα Εισόδια (21 Νοεμβρίου), της Αγίας

Αικατερίνης (25 Νοεμβρίου) και Αγίου Στυλιανού (26 Νοεμβρίου), Αγίου Ανδρέου στο χωρίον Χαβά υπήρχε παρεκκλήσιον του Αγίου και ελέγετε ότι εως εκεί έφθασε διδάσκων ο Απόστολος Ανδρέας και διανυκτέρευσε κάτω από μίαν ιτέα και πηγήν.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ (Χριστουγεννάρτζ)

Ελέγετο ούτω από την εορτήν των Χριστουγέννων. Κατά τον μήνα τούτον, λόγω του κρύου, ελανάριζαν μαλλιά, έξανααν το κανάβι, έπλεκαν κάλτσες (ορτάρια) και επαράκάθειον ως αργά την νύκτα.

Εορταί του Αγίου Νικολάου (6 Δεκεμβρίου) του Αγίου Σπυρίδωνος και έπίστευον ότι η θάλασσα αυτήν την ημέραν αυλακώνεται (σποριδάζει) και σταματούν τα ταξίσια. Του Αγίου Στεφάνου, είχεν Ναόν, εντός σπηλαίου στην Χατσάβεραν και εγίνετο τοπική πανήγυρις και οι κάτοικοι, Τούρκοι κατά το πλείστον, εμαγεύειον σφάζοντες πρόβατα και δαμάλεις και εφίλειον τους προσκυνητάς.

Του Αγίου Ελευθερίου (15 Δεκεμβρίου). Και η εορτή των Χριστουγέννων. Την παραμονήν της εορτής, εκάθηντο όλοι στην κοινήν τράπεζαν και έβαζαν ένα κλαδάκι μηλιάς το οποίον προσεκόμιζε το μικρότερο παιδί και εφιλοδωρείτο από τον παπούν ή την γιαγιάν και έπίστευον ότι έφερεν ευτυχίαν εις την οικίαν. Και νύκτα ελειτουργούντο εις τους Καθολικούς Ναούς. Την τελευταίαν ημέραν του ..... , αφ' εσπέρας έκοβαν την Βασιλόπιτταν και εις όποιον ετύχαινε το γροσάκι, εθεωρείτο τυχερός. Και είχε το δικαίωμα να περιφέρει ένα μήλο ή πορτοκάλι δεμένο εις μίαν κλωστήν εις τους παρευρισκόμενους και εφιλοδωρείτο γενναίως, και με το προϊόν ηγόραζον είδη επενδύσεως. Επίσης την νύκτα αυτήν εγέμιζον με νερό 12 φλούδες καρυδιών και τα ετοποθετούσαν εις σειράν, αρχόμενοι από τον Ιανουάριον μέχρι Δεκέμβριον και το πρωί της Πρωτοχρονιάς τα ε..σήταζον και αναλόγως του περιεχομένου ή μη του ύδατος, επρομάντευον τον καιρόν εκάστου μηνός, ξηρός, βροχερός, μικτός.

Την παραμονήν της Πρωτοχρονιάς όπως και των Χριστουγέννων, τα παιδιά και πολλές φορές και μεγαλύτεροι, έψαλλον τα κάλαντα. Αρχιμηνιά και αρχιχρονιά – Καλήν εσπέραν. Τα φώτα επίσης έψαλλον το «Αένες ο Πρόδρομος και του Χριστού ο φίλος».

Στη χορομοσιά Γαργίε τῆς 20-6-03

Αναδόπουλος